

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*Emergency
Situations on
Shabbat*

Rabbi Hershel Schachter

י"ט חשוון תשע"ג • November 5, 2012

(1) תלמוד בבלי – מס' יומא (פה).

מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת...אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידהו (ויקרא יח, ה) וחי בהם ולא שימות בהם אמר רבא לכולהו אית להו פירכא בר מדשמואל דלית ליה פירכא... אשכחן ודאי ספק מנא לן.

(2) תוס' (שם – ד"ה ולפקח)

אומר ר"י דהיינו טעמא דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב משום דכתיב (ויקרא יח) וחי בהם ולא שימות בהם שלא יוכל לבוא בשום ענין לידי מיתת ישראל.

(3) מאירי – מס' יומא (פד:)

ויש מפרשים פריש כולהו מפקחין שאין כאן אלא חדא ספיקא פריש מקצתיהו אין מפקחין שיש כאן תרי ספיקי ואין זה כלום שבפקוח נפש אף בתרי ספיקי מפקחין וכמו שאמרו פ"ג א' מי שנפלה עליו מפולת ספק הוא שם ספק אינו שם ספק חי ספק מת ספק גוי ספק ישראל מפקחין ואע"פ שאפשר לפרשה באו או מ"מ הדברים נראין שאפי' היו שם כל הספיקות ביחד מפקחין וכן כתובה גדולי המפרשים.

(4) ריקאנטי (סי' קס"ו)

ושמעתי כי ריב"א חלה חוליו שמת בו וחל יוה"כ באותם הימים וא"ל הרופאים אם לא תאכלו ודאי תמות ואם תאכל שמא לא תחיה והוא ז"ל אמר ברי ושמא ברי עדיף ולא רצה לאכול ומת תנצב"ה.

(5) שו"ת דבר יהושע (אהרנברג ח"ב סי' צ"ד)**סימן צד**

ב"ה, מושי"ק וארא תשל"א לפ"ק.
לכבוד מרן הרב הראשי הגאון הגדול מרי"ה א. י. אונטרמן
שליט"א, הרב הראשי לישראל.
ע"ד אשר שאל לדעתי על טיב דברי דברי"א שהביא כרקעו נסי
קס"ו שהרופאים אמרו אם לא האכל ציוב"כ ודאי תמות
ואם האכל שמא תחיה וכו' ז"ל אמר ברי ושמא ברי עדיף ולא
לכה לאכול ונפטר חי נגד כשי"ס ופוסקים דספק פק"י דוחה
שנת ציוב"כ וגם לרי"ך פירוש מה כ"א בברי ונח כשנא.

(6) שלחן ערוך – או"ח (שכח:ב)

מי שיש לו חולי של סכנה, מצוה לחלל עליו את השבת; והזריז, הרי זה משובח; והשואל, הרי זה שופך דמים.

(7) משנה ברורה (שם – ס"ק ו')

והשואל וכו' - פי' אותו האיש שהוא מתחסד וירא לחלל שבת בחולה כזה כ"א ע"י מורה הרי הוא שופך דמים שבעוד שהוא הולך לשאול יחלש החולה יותר ויוכל להסתכן והרי הכתוב אומר לא תעמוד וגו' ובירושלמי איתא הנשאל הרי זה מגונה פי' משום שהתלמיד חכם במקומו היה לו לדרוש בפרקא לכל כדי שידעו כל העם ולא יצטרכו לשאלו ואם החולה בעצמו מתיירא שיעברו עליו את השבת כופין אותו ומדברים על לבו שהוא חסידות של שטות [רדב"ז].

(8) פתחי תשובה – יו"ד (שנז:א)

ועי' בתש"ו ח"ס סי' של"ח אודות אשר בס' בכורי העתים נמצא אגרות משנת תקל"ב שהחכם רמ"ד טען להתיר איסורן של חכמי ישראל באמרו כי רופאי זמנינו אמרו שאין נודע גבול המגביל בין חיים למות וא"א לידע אלא בעיכול הבשר... והאי עובדא דמס' שמחות הוא מקרה בעלמא ממקריים הרחוקים א' לאלף שנים ואפילו מיעוטא דמיעוטא לא הוי כמו חוני המעגל שישן שבעים שנה ואינו נכנס בגדר חוששים למיעוט בפ"נ.

(9) תלמוד בבלי – מס' יבמות (יב):

תני רב ביבי קמיה דרב נחמן שלש נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא...ושמא...שמא...דברי ר"מ וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו משום שנאמר (תהלים קטז, ו) שומר פתאים ה'.

(10) תוס' – מס' סוכה (כו. ד"ה ואפילו)

אע"פ שאין בו סכנת עין דסכנת אבר כסכנת נפשות אפילו לחלל עליו את השבת כדמוכח פרק אין מעמידין (ע"ז דף כח.) גבי עין שמרדה.

(11) שלחן ערוך – או"ח (שכח:ז)

חולה שנפל מחמת חליו למשכב ואין בו סכנה, הגה: או שיש לו מיחוש שמצטער וחלה ממנו כל גופו שאז אע"פ שהולך כנפל למשכב דמי (המגיד פ"ב), אומרים לא"י לעשות לו רפואה אבל אין מחללין עליו את השבת באיסור דאורייתא, אפילו יש בו סכנת אבר; ולחלל עליו ישראל באיסור דרבנן בידיים... ויש אומרים שאם אין בו סכנת אבר עושין בשינוי (נד), ואם יש בו סכנת אבר עושין בלא שינוי... ודברי הסברא השלישית נראין.

(12) משנה ברורה (שם – ס"ק נד')

היינו האיסור דרבנן וא"צ לחפש אחר א"י.

(13) תלמוד בבלי- מס' עירובין (סז):

ההוא ינוקא דאשתפיך חמימיה אמר להו רבה נייתו ליה חמימי מגו ביתאי א"ל אביי והא לא ערבינן א"ל נסמוך אשיתוף א"ל הא לא שתפינן נימרו ליה לנכרי לית ליה אמר אביי בעי לאותביה למר ולא שבקן רב יוסף... אמר ליה מאי בעית לאותביה למר אמר [ליה דתניא] הזאה שבות ואמירה לנכרי שבות מה הזאה שבות ואינה דוחה את השבת אף אמירה לנכרי שבות ואינה דוחה את השבת א"ל ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דלית ביה מעשה.

(14) תוס' – מס' גיטין (ח: ד"ה אע"ג)

אין ללמוד מכאן היתר לומר לעובד כוכבים להביא ספר בשבת דרך כרמלית דלא דמי דדוקא משום מילה דהיא גופה דחיא שבת התירו.

(15) שלחן ערוך – או"ח (שז:ה)

דבר שאינו מלאכה, ואינו אסור לעשות בשבת אלא משום שבות, מותר לישראל לומר לא"י לעשותו בשבת; והוא שיהיה שם מקצת חולי, או יהיה צריך לדבר צורך הרבה, או מפני מצוה; כיצד: אומר ישראל לא"י בשבת לעלות באילן להביא שופר לתקוע תקיעת מצוה; או להביא מים דרך חצר שלא עירבו, לרחוץ בו המצטער; ויש אוסרין.

(16) שלחן ערוך – או"ח (שח:ג)

כלי שמלאכתו לאיסור, מותר לטלטלו, ואם נשתמש לאיסור בבין השמשות כגון נר שהודלק בין לצורך גופו כגון קורנס של זהבים או נפחים לפצוע בו אגוזים, קורדם לחתוך בו דבילה; בין לצורך מקומו דהיינו שצריך

להשתמש במקום שהכלי מונח שם, ומותר לו ליטול משם ולהניחו באיזה מקום שירצה; אבל מחמה לצל דהיינו שאינו צריך לטלטלו אלא מפני שירא שישבר או יגנב שם, אסור.

(17) מגן אברהם – או"ח (שכח:טו)
לעשות תבשיל - ומותר להאכילו מוקצה בידים אם א"א בע"א (או"ה):

(18) תלמוד בבלי – מס' שבת (קכט.)
דבר שאין לו סכנה אומר להכרי ועושה.

(19) תלמוד בבלי – מס' עירובין (קד.)
מטיפין מיארק לחולה בשבת.

(20) שלחן ערוך – יו"ד (רסה:י)
נותנין את הערלה בחול ועפר, (וכן רוקקים דם המציצה אל העפר), (מהרי"ל בשם יש מקומות). ואם הוא שבת, צריך שיהיו מוכנים מבעוד יום. (ב"י בפירוש בעל העיטור).

(21) תלמוד בבלי – מס' ביצה (לג.)
לא ניתנו עצים אלא להסקה.

(22) תלמוד בבלי – מס' ביצה (ח:)
אמר רבא הכניס אפר...לכסות בו דם ציפור אסור לכסות בו צואה.

(23) תלמוד בבלי – מס' שבת (קז:)
המפיס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב אם להוציא ממנה לחה פטור מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב ר' שמעון היא דאמר מלאכה שאין צריכה לגופה פטור עליה ואיכא דמתני לה אהא הצד נחש בשבת אם מתעסק בו שלא ישכנו פטור אם לרפואה חייב מאן תנא אמר רב יהודה אמר רב רבי שמעון היא דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה.

(24) תלמוד בבלי – מס' שבת (ל.)
והדתני רבי אושעיא אם בשביל החולה שיישן לא יכבה ואם כבה פטור אבל אסור ההיא בחולה שאין בו סכנה ורבי שמעון היא.

(25) מאירי – מס' שבת (כט:)
ואע"פ שבהפסת מורסא התיירו לכתחילה ואף בזו היה לנו לומר כן שהרי להסרת נזק החולה הוא מכוין כבר כתבנו שאין זה הסרת נזק בידים ועוד שאין הנזק מבורר כל כך שיבא מצד הנר ועוד שאפשר לו בצדדים אחרים כגון מחיצה והדומים לה.

(26) שלחן ערוך – או"ח (שלד:כב)
תיבה שאחז בה האור, יכול לפרוס עור של גדי מצדה האחר שלא תשרף; ועושים מחיצה בכל הכלים להפסיק בין הדליקה, אפילו כלי חרס חדשים מלאים מים שודאי יתבקעו כשתגיע להם הדליקה, דגרם כיבוי מותר. הגה: במקום פסידא (מרדכי פרק כ"ב).

(27) ביאור הלכה (ד"ה בגרם)
דגרם כיבוי מותר - לאו דוקא כיבוי דהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה דאפילו בכל מלאכות הדין כן וכנ"ל.